

CORPORATE REPORTING ON VALUE ADDED

KORPORATIVNO IZVJEŠTAVANJE O DODANOJ VRIJEDNOSTI

MILINOVIC, Marijan

Abstract: *The paper presents theoretical theses and factors regarding the application of the value added concept in corporate reporting. The objective of this paper is to examine usefulness of value added statement in providing additional information which satisfies the needs of all company stakeholders. The paper presents which items should be included and the model in which value added creation and distribution should be computed. The creation and distribution of value added has been tested on a sample encompassing 96 companies listed on the Zagreb Stock Exchange. The obtained results have been analyzed and presented by sectors.*

Key words: *value added, value added statement, corporate performance*

Sažetak: *U radu se izlaže pregled teorijskih postavki i činitelja vezanih uz primjenu koncepta dodane vrijednosti u korporativnom izvještavanju. Cilj je rada razmotriti korisnost izvještaja o dodanoj vrijednosti u pružanju dodatnih informacija koje zadovoljavaju potrebe svih dionika poduzeća. U radu je prikazano koje stavke treba obuhvatiti i na koji način obračunati informacije o stvaranju i rasporedu dodane vrijednosti. Na uzorku od 96 društava iz kotacije Zagrebačke burze testirano je stvaranje i raspored dodane vrijednosti te provedena sektorska analiza dobivenih rezultata.*

Ključne riječi: *dodana vrijednost, izvještaj o dodanoj vrijednosti, korporativne performanse*

Author's data: Marijan, Milinović, mr. sc., Veleučilište VERN, Zagreb, Trg bana Josipa Jelačića 3, marijan.milinovic@vern.hr

1. Uvod

Financijske informacije o korporativnim performansama sastavljaju se i prezentiranju u skladu s standardima financijskog izvještavanja uz korištenje standardnih financijskih izvještaja (račun dobiti i gubitka, bilanca, te izvještaj o novčanom toku). Deklarativno, propisani financijski izvještaji usmjereni su svim zainteresiranim skupinama: vlasnicima, zajmodavcima, zaposlenicima, poslovnim partnerima, državi i njenim agencijama, te ostaloj javnosti. Suštinski, financijske informacije iz propisanih financijskih izvještaja temelje se na dioničarskoj teoriji (engl.: shareholder theory) prema kojoj je osnovni cilj korporacija maksimizacija profita i povećanje vrijednosti za dioničare, čime se ujedno postižu najefikasniji rezultati i koristi za sve ostale dionike. Dioničarska teorija temelji se na tradicionalnom liberalnom i neoliberalnom individualističkom pristupu vlasništvu i korporativnom upravljanju, načelima slobodnog tržišta, ekonomske efikasnosti i maksimizacije profita [5]. Osamdesetih godina prošlog stoljeća afirmira se drugačije motrište svrhe korporacija poznat kao dionička teorija (engl.: stakeholder theory), koja u žarište interesa, pored dioničara, stavlja i interese ostalih dionika: zaposlenika, kreditora, države i sl. Dionička teorija ima svoje izvorište u poimanju korporacije kao socijalnog entiteta, povezanosti tvrtke i svih direktnih i indirektnih dionika, povjereničkog odnosa i poslovne etike [5]. Kao rješenje za pružanje integralnih financijskih informacija, Soujanen [8] povezuje koncept dodane vrijednosti i računovodstvo, predlažući korištenje izvještaja o dodanoj vrijednosti kao dopunskog izvještaja kojim se prezentira generiranje i distribucija dodane vrijednosti za sve dionike poduzeća. Cilj je rada razmotriti korisnost informacija o dodanoj vrijednosti u pružanju dodatnih informacija za korporativno izvještavanje, te empirijski testirati na financijskim podacima društava čijim se dionicama trguje na Zagrebačkoj burzi. S obzirom da sadržaj i forma izvještavanja o dodanoj vrijednosti nisu regulirani općeprihvaćenim standardima ili pravilima, u radu će se razmotriti koje stavke treba obuhvatiti i na koji način obračunati informacije o stvaranju i rasporedu dodane vrijednosti. Budući da u Republici Hrvatskoj ne postoji praksa sastavljanja i prezentiranja izvještaja o dodanoj vrijednosti, u radu će se, na uzorku od 96 društava iz kotacije Zagrebačke burze testirati stvaranje i raspored dodane vrijednosti te provesti sektorska analiza dobivenih rezultata. Nakon uvoda, u drugom dijelu razmatra se teorijska podloga provedenog istraživanja te identificiraju i ukratko navode polazne osnove koncepta dodane vrijednosti i njegove primjene u korporativnom izvještavanju. U trećem poglavlju objašnjen je izbor i obuhvat uzorka te obrazložena metodologija istraživanja. Četvrti dio sadrži rezultate provedenog empirijskog dijela istraživanja, a u završnom, petom, poglavlju rada daje se pregled najznačajnijih spoznaja i zaključaka proizašlih iz provedenog istraživanja.

2. Teorijske postavke

Izvorište koncepta dodane vrijednosti povezuje se s makroekonomskim načelima, s početkom primjene krajem osamnaestog stoljeća, od kada se koristi kao mjera performanse i stvaranja ekonomskog bogatstva neke djelatnosti, ekonomskog sektora

ili cjelokupnog gospodarstva [4]. Dodana vrijednost predstavlja razliku koju neki entitet, provodeći svoje ekonomske aktivnosti, dodaje dobrima i uslugama primljenih od drugih entiteta. U korporativnom izvještavanju dodana vrijednost prezentira se izvještajem o dodanoj vrijednosti ili kao informacija u sklopu izvještavanja o korporativnoj društvenoj odgovornosti. Izvještavanje o dodanoj vrijednosti nije propisano računovodstvenim standardima, već se oni objavljuju i prezentiraju na dobrovoljnoj osnovi. Začeci izvještavanja o dodanoj vrijednosti sežu u 70-te godine prošlog stoljeća i njihovu primjenu u Velikoj Britaniji, ali i brzo napuštanje uzrokovano promjenom političkih, ekonomskih i društvenih prilika. Veliki i postojan interes korporacija za izvještavanje o dodanoj vrijednosti evidentan je u Južnoj Africi, što se objašnjava specifičnim političkim, ekonomskim i društvenim prilikama nakon aparthejda. Značajan interes za izvještavanje o dodanoj vrijednosti zamjetan je u Njemačkoj i Italiji, skroman u Australiji i Novom Zelandu, a nikakav u Sjedinjenim Američkim državama i Kanadi. Zamjetan interes za primjenu izvještaja o dodanoj vrijednosti postoji u Meksiku, Kolumbiji, Čileu i Urugvaju, Brazilu, Indiji, te Singapuru. U pravilu, veći interes za izvještavanje o dodanoj vrijednosti pokazuje se u zemljama kontinentalnog Euro-azijskog modela kapitalizma i zemljama u razvoju nego u zemljama Anglo-američkog modela. Više o tome u: [6]. Izvještaj o dodanoj vrijednosti treba obuhvatiti najmanje slijedeće stavke: prihod, dobra i usluge kupljene od drugih, plaće i naknade zaposlenima, dividende, kamate, porez na dobit, amortizaciju i zadržane zarade [2]. Izvještaj o dodanoj vrijednosti najjednostavnije se sastavlja preuređenjem stavaka iz računa dobiti i gubitka sastavljenog prema metodi prirodnih troškova [6]. Izvještaj o dodanoj vrijednosti u kojem lijeva strana jednadžbe prikazuje bruto dodanu vrijednost, a desna njenu raspodjelu može se sastaviti korištenjem slijedećeg obrasca [3]:

$$S - B = W + T + I + D + DP + R \quad (1)$$

(S = prihod od prodaje; B = dobra i usluge kupljene od drugih;
W = plaće i naknade; T = porez na dobit; I = Kamate; D = dividende;
DP = amortizacija i deprecijacija; R = Zadržane zarade)

Prvi dio izraza (1) obračunava se tzv. metodom oduzimanja [1], pri čemu se dodana vrijednost utvrđuje kao razlika prihoda i vrijednosti dobara i usluga kupljenih od drugih. Drugi dio izvještaja o dodanoj vrijednosti, sastavlja se prema tzv. metodi zbrajanja [1], te prikazuje raspodjelu dodane vrijednosti. Prebacivanjem amortizacije i deprecijacije iz izraza (1) na lijevu stranu jednadžbe, dobiva se obrazac za sastavljanje izvještaja o dodanoj vrijednosti na neto osnovi u kojem se u lijevoj strani prikazuje stvaranje, a na desnoj raspodjela neto dodane vrijednosti [3]:

$$S - B - DP = W + T + I + D + R \quad (2)$$

Budući da su ne može izravno preuzeti iz računa dobiti i gubitka, vrijednost dobara i usluga kupljenih od drugih u praksi se utvrđuje posredno kao razlika prihoda i bruto dodane vrijednosti [7].

3. Metodologija istraživanja

Empirijski dio istraživanja proveden je korištenjem financijskih podataka dioničkih društava čije su vrijednosnice uvrštene na Zagrebačku burzu. Informacije o dodanoj vrijednosti pripremljene su na temelju podataka iz revidiranih nekonsolidiranih financijskih izvještaja za 2014. godinu te odluka o upotrebi dobiti, javno objavljenih na mrežnim stanicama Zagrebačke burze [9]. Prijenos podataka obavljen je ručno, uz unakrsnu provjeru ispravnog prijenosa preuzetih stavaka. Odabirom uzorka obuhvaćeno je 68,09% dioničkih društava (96 od 141 društva) iz kotacije Zagrebačke burze, a ispušteno 31,91% (45 društava). U tablici 1. prikazan je početni broj društava (sva društva čije su dionice na kotaciji Zagrebačke burze), broj i razlozi ispuštenih društava te konačni broj društava obuhvaćenih uzorkom.

Opis	Broj društava
Početni uzorak	141
Financijski sektor (banke, investicijski fondovi, osiguravajuća društva)	-17
Društva koja nisu objavila financijske izvještaje ili nedostaju podaci	-10
Društva s negativnim kapitalom	-6
Društva s negativnom neto dodanom vrijednošću	-12
Odabrani uzorak	96

Tablica 1. Postupak izbora uzorka

Za potrebe istraživanja u ovom radu za svako pojedino društvo obuhvaćeno uzorkom sastavljen je izvještaj o dodanoj vrijednosti, na osnovi kojih su sastavljeni zbirni prikazi po sektorima. Definiranje sektora nije rezultiralo iz pridržavanja rigorozne klasifikacije, već se nastojalo grupirati društva prema sličnostima u funkciji i provođenju ekonomskih aktivnosti. U tablici 2. prikazan je broj društava obuhvaćenih pojedinim sektorom, te udio formiranih sektora u ukupnom uzorku.

Sektor	Broj društava	Sastav
Prerađivačka industrija (uključeno građevinarstvo i ostala industrija)	36	37,5%
Trgovina	12	12,5%
Hotelijerstvo	27	28,1%
Usluge	21	21,9%
Ukupno	96	100,0%

Tablica 2. Postupak grupiranja po sektorima

Bruto dodana vrijednost obračunata je korištenjem lijeve strane obrasca (1). Obračun vrijednosti dobara i usluga kupljenih od drugih proveden je posrednim putem, kao razlika prihoda i bruto dodane vrijednosti. Neto dodana vrijednost obračunata je metodom zbrajanja, kako je objašnjeno izrazom (2).

4. Empirijski rezultati

Bruto dodana vrijednost za cijeli uzorak u iznosu od 21.928 mil. kuna proizlazi iz razlike prihoda svih društva zajedno (66.185 mil. kuna) i vrijednost dobara i usluga kupljenih od drugih (44.257 mil. kuna). Zbirno, za cijeli uzorak, udio bruto dodane vrijednosti u prihodu iznosi 33,1%, a preostali dio prihoda (66,9%) odnosi se na dobra i usluge kupljene od drugih. U tablici 3. prikazani su rezultati obračuna bruto dodane vrijednosti po sektorima.

Sektor	Prihod	Dobra i usluge drugih	Bruto dodana vrijednost
Prerađivačka industrija	43.768.445	31.615.813	12.152.632
Trgovina	6.362.860	5.548.051	814.809
Hotelijerstvo	3.865.502	1.486.584	2.378.918
Usluge	12.188.336	5.606.301	6.582.035
Ukupno	66.185.143	44.256.749	21.928.394

Tablica 3. Bruto dodana vrijednost po sektorima za 2014. godinu

Analiza podataka iz tablice 3. pokazuje da je prerađivačka industrija s 36 društava (37,5% uzorka) ostvarila 55,4% bruto dodane vrijednosti. U sektoru usluga 21 društvo (21,9% uzorka) ostvarilo je 30,0% bruto dodane vrijednosti. Hotelijerska djelatnost, zastupljena u uzorku s 27 društava (28,1% uzorka) ostvarila je 10,8%, a 12 društava (12,5% uzorka) iz sektora trgovine ostvarilo je 3,7% posto bruto dodane vrijednosti. Neto dodana vrijednost za cijeli uzorak u iznosu od 14.626 mil. kuna proizlazi iz razlike bruto dodane vrijednosti svih društva zajedno (21.928 mil. kuna) te amortizacije i vrijednosnog usklađivanja dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine (7.302 mil. kuna). Zbirno, za cijeli uzorak, udio neto dodane vrijednosti u bruto dodanoj vrijednosti iznosi 66,7%, a preostali dio (33,3%) odnosi se na amortizaciju i vrijednosno usklađivanje imovine. U odnosu na prihod, nakon odbitka vrijednosti dobara i usluga drugih (66,9%) te amortizacije i usklađivanja imovine (11,0%), preostaje 22,1% prihoda kao neto dodana vrijednost raspoloživa za raspodjelu zaposlenicima, državi, kreditorima i vlasnicima. U tablici 4. prikazani su rezultati obračuna neto dodane vrijednosti po sektorima.

Sektor	Bruto dodana vrijednost	Amortizacija	Neto dodana vrijednost
Prerađivačka industrija	12.152.632	4.643.620	7.509.012
Trgovina	814.809	117.940	696.869
Hotelijerstvo	2.378.918	634.587	1.744.331
Usluge	6.582.035	1.906.070	4.675.965
Ukupno	21.928.394	7.302.217	14.626.177

Tablica 4. Neto dodana vrijednost po sektorima za 2014. godinu

Analiza podataka iz tablice 4. pokazuje da je 36 društava iz sektora prerađivačke industrije (37,5% uzorka) ostvarilo 51,3% neto dodane vrijednosti. U sektoru usluga 21 društvo (21,9% uzorka) ostvarilo je 32,0% neto dodane vrijednosti. Hotelijerska djelatnost, zastupljena u uzorku s 27 društava (28,1% uzorka) ostvarila je 11,9%, a 12 društava (12,5% uzorka) iz sektora trgovine ostvarilo je 4,8% posto neto dodane vrijednosti. Analiza raspodjele ostvarene neto dodane vrijednosti na cjelokupnom uzorku pokazuje da je udio plaća zaposlenih iznosio 51,8% neto dodane vrijednosti, a ostatak je raspoređen na četiri ostale komponente. Radi ostvarenih tekućih gubitaka i korištenja prenesenih poreznih gubitaka, porez na dobit obračunat je za 42 društva od ukupno 96 obuhvaćenih uzorkom, pa na udio države u neto dodanoj vrijednosti otpada samo 1,8%. Kreditori i zajmodavci ostvarenim kamatnim prinosima sudjelovali su s 18,5% u neto dodanoj vrijednosti. Ukupno je za vlasnike preostalo 28,0% neto dodane vrijednosti, od čega je 2,3% namijenjeno za isplatu dividendi, a 25,6% raspoređeno u zadržanu dobit. Nizak postotak neto dobiti namijenjen dividendama proizlazi iz činjenice da je samo 12 od 96 društava (12,5% uzorka) izglasalo isplatu dividendi. Mali broj društava čiji su se vlasnici odlučili na izglasavanje isplate dividendi može se dovesti u vezu s tekućim rezultatima poslovanja (21 društvo ostvarilo je gubitak u poslovanju), te s pokrivanjem gubitaka prethodnih razdoblja. Raspodjela neto dodane vrijednosti po sektorima prikazana je u tablici 5.

Sektor	Plaće i naknade zaposlenih	Porez na dobit	Kamate	Dividende	Zadržane zarade
Prerađivačka industrija	0,57	0,02	0,23	0,03	0,15
Trgovina	0,69	0,01	0,19	0,00	0,11
Hotelijerstvo	0,52	0,02	0,13	0,01	0,31
Usluge	0,40	0,02	0,14	0,02	0,43

Tablica 5. Raspored neto dodane vrijednosti po sektorima

Pregledom podataka tablice 5. zamjetan je visok udio plaća u neto dodanoj vrijednosti u sektoru trgovine, a najniži je u uslužnim djelatnostima. Porezom na dobit država podjednako zahvaća neto dodanu vrijednost svih analiziranih sektora. Udio troškova financiranja najviši je u prerađivačkoj industriji, a najmanji hotelijerskoj djelatnosti. Dio dodane vrijednosti raspoređen u zadržane zarade 2-3 puta je veći u sektoru usluga i hotelijerstvu u odnosu na trgovinski sektor i prerađivačka industriju.

5. Zaključak

Temeljni cilj rada bio je razmotriti korisnost izvještavanja o dodanoj vrijednosti u pružanju dodatnih informacija za korporativno izvještavanje, te empirijski testirati na financijskim podacima društava čijim se dionicama trguje na Zagrebačkoj burzi. S obzirom da sadržaj i forma izvještavanja o dodanoj vrijednosti nisu regulirani

opće prihvaćenim standardima ili pravilima, u radu je razmotreno koje stavke treba obuhvatiti i na koji način obračunati informacije o stvaranju i rasporedu dodane vrijednosti. Budući da u Republici Hrvatskoj ne postoji praksa sastavljanja i prezentiranja izvještaja o dodanoj vrijednosti, u radu je, na uzorku od 96 društava iz kotacije Zagrebačke burze testirano stvaranje i raspored dodane vrijednosti te provedena sektorska analiza dobivenih rezultata. Rezultati istraživanja pokazuju da informacija o stvaranju i rasporedu dodane vrijednosti pružaju dodatne korisne informacije za korporativno izvještavanje. Informacije o dodanoj vrijednosti namijenjene su svim sudionicima koji su na izravan ili neizravan način doprinijeli ostvarenju te vrijednosti, što povećava stupanj transparentnosti korporativnog izvještavanja. Rezultati ovog istraživanja mogu pridonijeti boljem razumijevanju koncepta dodane vrijednosti, te mogućnostima i dosezima njegove primjene u korporativnom izvještavanju. Daljnja razmatranja bilo bi dobro usmjeriti na longitudinalna istraživanja što bi omogućilo analizu trendova i proširenje istraživanja na prognostičke potencijale koncepta dodane vrijednosti.

6. Literatura

- [1] Arangies, G., Mlambo, C., Hamman, W. D., & Steyn-Bruwer, B. W. (2008). The value-added statement: An appeal for standardisation. *Management Dynamics*, Vol. 17, No. 1, (31-43), ISSN 1019-567X
- [2] ASSC (1975). *The Corporate Report: A Discussion Paper*, Accounting Standards Steering Committee, London
- [3] Evraert, S., & Riahi-Belkaoui, A. (1998.). Usefulness of value added reporting: A review and synthesis of the literature. *Managerial Finance*, Vol., 24 No., 11, (1-15), ISSN 0307-4358
- [4] Haller, A. & Van Staden, C. (2014). The value added statement – an appropriate instrument for Integrated Reporting. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 27, No. 7, (1190-1216), ISSN 0951-3574
- [5] Letza, S., Sun, X., & Kirkbride, J. (2004.). Shareholding Versus Stakeholding: a critical review of corporate governance. *Corporate Governance*, Vol. 12, No. 3, (242-262), ISSN 1467-8683
- [6] Milinović, M. (2015). Koncept dodane vrijednosti u mjerenju financijske performanse poduzeća, *Zbornik radova sa 16. međunarodne znanstvene i stručne konferencije Računovodstvo i menadžment RiM*, Jurić, Đ. (urednik), str. 139-150, ISBN 978-953-7828-10-3, Primošten, lipanj 2015., Hrvatski računovođa, Zagreb
- [7] Pong, C., & Mitchell, F. (2005.). Accounting for a disappearance: A contribution to the history of the value added statement in the UK. *Accounting Historians Journal*, Vol. 32, No. 2, (173-199), ISSN 0148-4184
- [8] Soujanen, W. W. (1954.). Accounting Theory and the large Corporation. *The Accounting Review*, Vol. 29, No. 3, (391-398), ISSN 0001-4826
- [9] <http://zse.hr/default.aspx?id=26474>, *Pristup*: 11-04-2016

Photo 040. Crushed grapes / Masulj